

## **Медіація як форма альтернативного вирішення спорів**

*Шулік І.В. студентка гр. Юм-21 юридичного факультету СумДУ*

*Науковий керівник - Семенов В.М., к. держ.упр. доцент кафедри права СумДУ*

Конституція України гарантує кожній особі в державі право на захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. Захист свого права особа здійснює на власний розсуд, самостійно обираючи той чи інший засіб. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин все більше стимулюють появу альтернатив традиційному судовому вирішенню спорів і отримання їх широкого використання у багатьох країнах світу. Одним з альтернативних методів вирішення спорів є медіація, яку останнім часом усе частіше застосовують для врегулювання спірних питань [2]. Це міжнародний загальноживаний термін, що відповідає українському терміну „посередництво”.

Інститут медіації останнім часом в західних країнах заробив солідну репутацію і викликає все більшу зацікавленість в Україні. Однак цей актуальний метод альтернативного вирішення спорів сприймається вкрай неоднозначно українськими спеціалістами у сфері права [4]. Однією з причин невитребуваності медіації є інформаційний вакуум, проте застосовувати медіацію просто вигідно з усіх точок зору: заощаджуються кошти на судові витрати і послуги юристів, заощаджується час на розв’язання спору. Окрім того, зменшується до мінімуму можливість упередженого підходу при прийнятті рішення саме тому, що рішення приймають самі сторони [1].

Сьогодні, якщо сторони не можуть домовитися між собою, то починають шукати варіанти допомоги у розв’язанні конфлікту. Вони звертаються до допомоги арбітрів (частіш за все це судові органи, органи державного управління, керівники підприємств або підрозділів) з проханням розсудити. Зазвичай такі суперечки закінчуються на користь однієї із сторін, тобто внаслідок прийнятого арбітром рішення хтось один залишається нещасливий [1]. А що стосується медіації, то її наслідком залишається відчуття перемоги у кожного з учасників конфлікту, і, що найважливіше, - зберігаються партнерські стосунки, люди співпрацюють один з одним і надалі.

В Україні виявлено, що українське суспільство готове до використання медіації, особливо ті власники бізнесу, які прагнуть плідно працювати, а не сваритися і перерозподіляти власність. Також слід зазначити, що методи медіаторів суттєво відрізняються від методів, які використовують юристи під час розгляду конфліктів [7]. Якщо юрист дивиться на події, що призвели до виникнення суперечки, робить попередній аналіз фактів, шукає винуватця, який повинен відшкодувати нанесені збитки, то медіатор не розглядає минуле, а враховуючи сьогодишню ситуацію, налаштовує людей на домовленість у майбутньому [1]. Медіатор допомагає визначитися, чим саме обидві сторони можуть поступитися, щоб дійти згоди, адже проблема може полягати в тому, що одна із сторін не може точно сформулювати свою зацікавленість. Як показує практика, в процесі вирішення спорів між сторонами виникає дуже багато негативних емоцій і образ, які заважають думати розсудливо, проте завдяки майстерності медіатора стає можливим спрямовувати емоції в правильне русло і люди розуміють, що їх не влаштовує і що насправді їм потрібно.

Унікальність медіації полягає в тому, що вона стимулює учасників взаємодіяти безпосередньо один з одним для розгляду спору як загальної проблеми, яка потребує вирішення, і для пошуку різних варіантів рішення, а також ставитися один до одного і до протилежних позицій із повагою [7]. Крім того, процедура медіації фокусується більшою мірою на тому, що конфліктуючим сторонам належить робити в майбутньому, ніж на обставинах спору, які мали місце в минулому. Проте, важливо зазначити те, що медіатор не має прямого впливу на зміст спору, він лише організовує процес, який відновлює зв'язок між сторонами та сприяє їх взаємопорозумінню, саме тому основними претендентами на виконання функцій медіатора є представники двох професій: юристи і психологи. Серед юристів в ролі медіатора найбільш часто зустрічаються три спеціаліста: суддя, адвокат, нотаріус [3]. Крім того, медіація може бути не тільки засобом врегулювання суперечки, але й превентивним засобом, що попереджає виникнення спору. Наприклад, медіація може бути використана для переговорів при укладенні контракту.

Тож, для ефективного регулювання вирішення спорів і конфліктів у різних сферах суспільного життя на тлі реформування національного законодавства у сфері управління, подолання проявів корупції, здійснення неупередженого правосуддя та забезпечення належної правової допомоги,

ставляться питання щодо запровадження інституту медіації як процедури вирішення спорів в правову систему України [4]. На даний час у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону від 19.04.2012 р. № 10301-1, яким запропоновано визначити правові засади впровадження та проведення позасудової процедури врегулювання конфліктів за взаємною згодою сторін конфлікту (медіації) та за участю посередника (медіатора), принципи та порядок проведення медіації, а також статус медіатора. Так, медіація спрямовуватиметься на:

- вичерпання конфлікту шляхом досягнення його сторонами взаємоприйняттого рішення;
- відшкодування спричиненої конфліктом шкоди;
- якомога повне задоволення потреб сторін конфлікту;
- зниження рівня конфліктності сторін і запобігання поновленню конфлікту;
- відновлення правопорядку та соціального миру [6].

Отже, проаналізувавши історико-правові засади альтернативних способів здійснення правосуддя, дослідження інституту медіації як форми альтернативного вирішення спорів, можна дійти висновків, що сутність медіації не є новою для української правової дійсності, але на сучасному етапі розвитку правової системи недостатньо лише визначення і розуміння того, що цей інститут вже існував в українському праві, сьогодні необхідно визначити можливості функціонування його в сучасних умовах, його нові форми реалізації. Можна сподіватися, що він органічно увійде в правову систему України завдяки тому, що не є чужим, а лише тільки модернізованим, і придатним для функціонування не тільки в українському правовому просторі, а й для вирішення міжнародних конфліктів.

#### Література:

1. Єрмоєнко Г. Медіація як спосіб вирішення суперечок // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.training.com.ua/live/interview/Mediatsiya\\_yak\\_sposib\\_virishennya\\_superechok](http://www.training.com.ua/live/interview/Mediatsiya_yak_sposib_virishennya_superechok)
2. Губар Ю.І. Медіація як універсальна технологія вирішення спорів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/5\\_SWMN\\_2012/Economics/2\\_101344.doc.htm](http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2012/Economics/2_101344.doc.htm)
3. Адамантис О.Н. Медіація в Україні: «за» и «против», // О.Н. Адамантис / «Юрист & Закон» - 2011. - №42 – С.12.
4. Власова Л.В. Судебное посредничество и медиация - что для чего // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mediacia.by/publications/-default/3/>
5. Тісногуз В. Медіація – один з альтернативних методів вирішення спорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&&newsid=122934>
6. Боброва О. М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід / О. М. Боброва, О. О. Горова, В. В. Землянська, Н. М. Прокопенко. - 2006. - 164 с.
7. Мішина Ж.В., Медіація як альтернативна форма вирішення спорів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Almpr/2012\\_3/01\\_048.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Almpr/2012_3/01_048.pdf)

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми: СумДУ, 2013. — С. 226-228.